

Molnár Péter

Sodródás és szembenállás

Sorsok a vészorszakban

Multimédiás oktatóanyag a középiskolák 11–12. évfolyama számára

Készült
a Holokauszt Emlékközpont,
az Oktatókutató és Fejlesztő Intézet,
az USC Soá Intézet a Vizuális Történelemért és Oktatásért által kiírt,
Holokauszt- és toleranciaoktatási multimédiás tananyagok fejlesztése című pályázatra.

2010
Budapest

Bevezető

A tananyag alapjául szolgáló **három interjú** a holokauszt történetére három nagyon különböző szempontból világít rá. A kiválasztott személyek közül ketten túlélők, a harmadik interjúalany pedig aktív embermentő.

Bános Tibor falusi zsidó gyerekként, életkorából következően teljesen kiszolgáltatottan éli át az üldöztetést. 1944–1945 során megtapasztalja a gettó, a deportálás és a láger borzalmait.

Bokor Péter egy vidéki város asszimilált családjában nő fel, 1944-ben – már húszéves fiatalemberként – több alkalommal is az aktív szembeszegülést, a menekülést választja. Sorsának váratlan fordulatai nemcsak a vészkorszak szenvedéseit, hanem a háború utolsó hónapjainak kaotikus viszonyait is megrázóan illusztrálják. **Szabó Éva** magatartása azt bizonyítja, hogy a közönyös többség mellett voltak olyanok is, akik szilárd erkölcsi értékrendjükre támaszkodva a legnehezebb időkben sem adták fel az emberi szolidaritás legalapvetőbb parancsait.

Egy-egy óraterv minimálisan 90 percre (**2x45 perces tanórára**) készült. Az időkeret azonban felülbíráható, és feltétlenül módosítást is igényel, amennyiben valamely ponton olyan morális-nevelési kérdések merülnek fel, amelyek megvitatása és végiggondolása az egész projekt egyik kiemelt célja. Egy tanulócsoporthoz ilyen típusú működése „kiszámíthatatlan”, pedagógiai szempontból nagy hiba lenne mereven ragaszkodni az előírt ütemezéshez olyan esetben, amikor a tanulói érdeklődés az eltervezetthez képest eltérő pillanatban erősödik fel valamely fontos kérdés iránt.

A tananyag ideális alkalmazása esetében egy tanulócsoporthoz mindhárom interjút megtekinti, és részben egyéni, részben csoportos keretek között, a megadott kérdések és feladatok felhasználásával feldolgozza. Erre **emelt szintű képzés** során vagy **szakköri formában** nyílhat lehetőség, a hagyományos tanórai keretek között dolgozó kollégák ennyi időt általában nem tudnak a témának szentelni. Ilyen esetben célszerű egy interjút kiválasztani (a legtipikusabb életút talán a Bános Tibor-interjúból rajzolódhat ki), vagy az osztályt három részre osztva a három eltérő történeten dolgozni, és ezek tanulságait egy jól irányított beszélgetés során összegyűjteni. Ez a megoldás egyrészt alaposabb felkészültséget és lényegesen intenzívebb tanári munkát, másrészt több technikai eszközt igényel.

Az interjúk nem egy esetben sokkolóan hathatnak a tanulókra. Ennek az élménynek a feldolgozása könnyebb és eredményesebb lehet, ha kisebb csoportokban osztják meg

egymással első érzéseiket és gondolataikat. A csoportmunka egyéb előnyei (fokozottabb tanulói aktivitás, a tananyag élményen keresztül történő elsajátítása, egymástól való tanulás pedagógiai értékei) mellett ez a megfontolás is indokolta e tanulási forma előnyben részesítését. Arra is fontos felhívni a figyelmet, hogy a sok esetben moderátori szerepbe lépő tanárnak jelen kell lennie a film befogadásánál, jelenlétével és – ha szükséges – közbelépésével ügyelnie kell arra, hogy a megrázó élményeket megfelelően fel tudják dolgozni a diákok.

Minden óravázlat otthon elvégzendő, ún. **előkészítő feladatokkal** kezdődik. Ez a döntés azt a pedagógiai célt igyekszik támogatni, hogy a diákot is tegye „felelőssé” a tanóra eredményességéért. Ugyanakkor a feladatok egyáltalán nem igényelnek hosszas kutatómunkát (maximum 20 perc alatt elvégezhető), nem akadályozzák a tananyag alkalmazását olyan osztályokban sem, ahol a diákok nehezebben motiválhatók, vagy képességeik elmaradnak az átlagostól.

Szükséges eszközök

Számítógép, projektor, falitérkép (Európa, illetve Magyarország a második világháborúban; Budapest a nyilas uralom idején), füzet, toll

Irodalom

A Világ Igazai Magyarországon a második világháború alatt, szerk. Frojimovics Kinga–Molnár Judit, Budapest, Balassi–Jeruzsálem, Yad Vashem, 2009.

Emlékezz! Válogatott levéltári források a magyarországi zsidóság üldöztetésének történetéhez, 1938–1945, Budapest, Magyar Országos Levéltár, 2004.

Szabó Imre, *Ég, de meg nem emésztetik. Naplók 1914–1954*, Budapest, Budahegyvidéki Református Egyházközség, 2001.